

288; Hândmîr, *Habîbü's-siyer*, IV, bk. İndeks; a.mlf., *Mekârimü'l-aḥlâk* (nşr. T. Gandjei), Cambridge 1979, neşredenin mukaddimesi, s. VII-X, ayrıca bk. tür.yer.; Sâm Mirza, *Tuhfe-i Sâmî* (nşr. Vâhid-i Destgirdî), Tahran 1314 hş./1935, s. 11-12; Beyânî, *Hoşnûvisân*, Tahran 1345 hş., I, 241-246; Âlî, *Menâkıb-ı Hünverân* (haz. Müjgan Cunbur), Ankara 1982, s. 45, 46, 66, 69, 81, 107, 112; Müstakimzâde, *Tuhfe*, s. 658-659; Hidâyet, *Ravzatü's-şafâ*, VII, tür.yer.; a.mlf., *Mecma'u'l-fuşaḥâ* (nşr. Mezâhir Musaffâ), Tahran 1336 hş./1957, I, 37; Safâ, *Edebiyyât*, IV, 527-528; Nefîsî, *Târîh-i Naẓm u Neşr*, I, 232, 284; Storey, *Persian Literature*, I, 961-962; Zehrâ-yi Hânlerî, *Ferheng-i Edebiyyât-ı Fârsî-yi Derî*, Tahran 1348 hş., s. 443-444; Hânâbâ, *Fihrist*, IV, 4523; Browne, *LHP*, III, 439-440; A. A. Semenov, "Vzaimootnoşeniya Alişera Navoi i Sultana Husein-Mirzi", *İssledovaniya po istorii kulturi narodov vostoka: sbornik V çeşet' Akademika I. A. Orbelli* (nşr. V. V. Struve), Moskova - Leningrad 1960, s. 237-349; Rypka, *HIL*, s. 289, 452; Ağâh Sırrı Levend, *Ali Şir Nevâi*, Ankara 1965, I, 8-10, 32-41; J. Eckmann, "Die Tschaghataische Literatur", *Ph. TF*, II, 326-329; A. Urubæev, "The Letters of Abdarrahman Jami as a Source of the Characteristics of the Poet's Personality", *Yad-nâme-i Jan Rypka*, Prag 1968, s. 155-159; E. G. Sims, "Sultan Huseyn Baykara's Zafarnamah and Its Miniatures", *The Memorial Volume of the VIIth Congress of Iranian Art*, Oxford 1972, s. 259-311; Faruk K. Timurtaş, *Şeyhi ve Hüseyin ü Şirîn'i*, İstanbul 1980, s. 33-34; Saffet Bilhan, *Orta Asya Bilgin Türk Hükümdarlar Devletinde Eğitim-Bilim-Sanat*, Ankara 1988, s. 64-65; F. Vittor, *The Herat School: Persian Poetry in the Timurid Period* (doktora tezi, 1978, University of California), s. 149-152, 401; Suut Kemal Yetkin, *İslâm Ülkelerinde Sanat*, İstanbul 1984, s. 197; Özalp, *Türk Musikisi Tarihi*, I, 21-22; H. R. Roemer, "The Successors of Timur", *CHLr.*, VI, 121-125; a.mlf., *Persien auf dem weg in die Neuzeit: Iranische Geschichte von 1350-1750*, Beirut 1989, s. 146-150; Kemal Eraslan, *Hüseyin-i Baykara Divan'ından Seçmeler*, Ankara 1987, s. 1-8; W. M. Thackson, *A Century of Princes: Sources on Timurid History and Art*, Cambridge 1989, tür.yer.; T. W. Lentz - G. D. Lowry, *Timur and the Princely Vision, Persian Art and Culture in the Fifteenth Century*, Washington 1989, s. 242-271; İsmail Aka, *Timur ve Devleti*, Ankara 1991, s. 93-105; M. L. Dames, "Coinage of Husain Baikara", *JRAS* (1913), s. 1048-1049; İsmail Hikmet Ertaylan, "Amasya'da Bayezid Kütüphanesi'nde Bulunan Divân-i Mir 'Ali Şir Nevâ'i", *TDED*, I/1 (1946), s. 39-47; M. Y. Wahidy Juzjani, "Manuscripts of the Literary Works of Sultan Husain Byqara", *Afghanistan*, XX/10, Kabil 1968, s. 80-93; W. Barthold, "Mir Ali-Sir İppolitiçeskaya jizn", *Soçineniya*, II/1, Moskova 1964, s. 199-260; M. E. Subtely, "Socioeconomic Bases of Cultural Patronage Under the Later Timurids", *IJMES*, XX/4 (1988), s. 479-501; Bilal Yücel, "Hüseyin-i Baykara Rîsâlesi'nin Uzak İki Nüshası", *Türklük Bilimi Araştırmaları*, sy. 2, Sivas 1996, s. 69-112; M. Fuad Köprülü, "Çağatay Edebiyatı", *İA*, III, 303-304; H. Beveridge, "Ebû Sa'id", a.e., IV, 48; a.mlf., "Hüseyin Mirza", a.e., V/1, s. 645-646; *el-Kâmûsü'l-İslâmî*, II, 94; Öztuna, *TMA*, I, 272; T. Gandjei, "Sultân Hüseyn Mirzâ", *EI²* (İng.), III, 603.

HAMİD ALGAR - ALİ ALPARSLAN

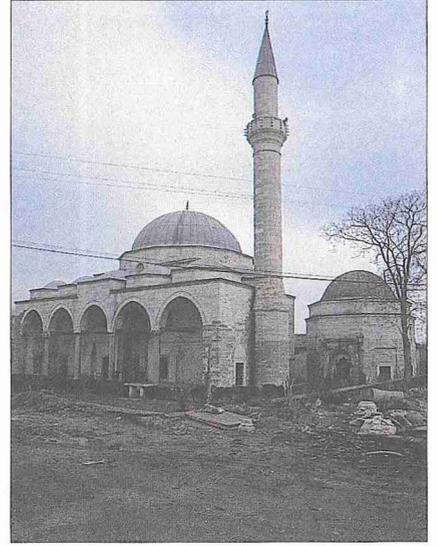
HÜSEYİN BEY CAMİİ ve KÜLLİYESİ

Tekirdağ'ın İncecik kasabasında
XVI. yüzyıl başlarında yapılmış
cami ve türbe.

Tekirdağ-Malkara yolu üzerinde, Tekirdağ'a 21 km. uzaklıktaki İncecik kasabasında bulunan cami ile türbe İstanbul yönünde uzanan yeni yolun tam kenarında bulunmaktadır. Eskiden İne, Eyne, Ayna ve Aynacık olarak da anılan bu yerleşim biriminde XV. yüzyılın sonlarında tabhâneli bir cami, türbe, hamam, kervansaray ve taş köprü yapılmıştır. Ancak cami ile türbe dışındaki bu eserleri aynı hayır sahibinin yaptırdığına dair kesin bilgi yoksa da bu ufak kasabanın erken Türk dönemindeki imarı caminin yapımı ile başladığına göre hepsinin aynı vakıf sahibine ait olduğu düşünülebilir.

Caminin inşa tarihini ve kurucusunu açık surette belirten bir kitâbesi yoktur. Cümle kapısı üstünde bulunan boş mermer levhanın yerinde evvelce bir kitâbe olduğunu söylemek de mümkün değildir. Bir süre yanındaki türbede durduktan sonra kasabadaki Yenicami'nin minberinin altındaki göze konulan kitâbe ise 1970'li yıllarda buradan alınarak önce Tekirdağ Müzesi'ne götürülmüş, daha sonra yeniden İncecik'e getirilmişse de tamir ve ihya sırasında nedense yerine konulmamıştır. 1997 Nisanında hâlâ camideki pencere içinde duran, kırık ve dört parça halinde 0,65 x 0,97 m. ölçülerindeki bu kitâbenin iki parçası eksiktir. Üç satır halinde güzel bir hatla yazılmış olan kitâbenin aslında türbe kapısı üstünde olduğu, 1940 yılında çekilen ve Aydın Yüksel tarafından yayımlanan fotoğrafta görülmektedir. Ancak resim eksik kısımları belli etmeyecek derecede karanlıktır. Buna rağmen kitâbedeki 904 (1498-99) tarihi ca-

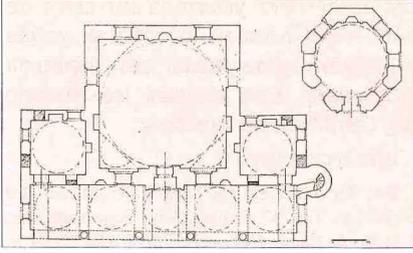
Hüseyin Bey Türbesi'nin kitâbesi

Hüseyin Bey Camii ve Külliyesi - İncecik / Tekirdağ

minin yapımına esas olarak kabul edilebilir. Belki bu ibadet yeri türbeden birkaç yıl önce yapılmıştır. Kitâbe metninden öğrenildiğine göre burada II. Bayezid döneminde (1481-1512) Adalia (Antalya) Mirli-vâsı Seyyid Hüseyin yatmaktadır. Türbe kapısındaki tarih de 904'tür. Seyyid Hüseyin hakkında bilgi edinmek mümkün olmamıştır. Mehmed Süreyyâ Bey, "ümrâ-yı elviyyeden Ohri beyi olan" bir Hüseyin Bey'den bahseder ve onun Mısır savaşılarına (1486-1491) Sultan Bayezid ile katıldığını ve bir süre sonra öldüğünü bildirir. Çeşitli tarihlere ait vakıf kayıtlarında da Gazi Hüseyin Bey'in adı geçer.

Bu durum cami ve külliyenin tarihçesine bir dereceye kadar ışık tutarken XVII. yüzyılda buradan geçen Eviya Çelebi'nin yazdıkları mevcut bilgileri iyice karıştırmaktadır. Ona göre, "İncecik kasabası sâhil-i Bahr-i Rûm'da bir mâmur kasaba olup Sultan Bayezid ve Selim vüzerâsından ve ırk-ı tâhir-i Hazret-i Ebû Bekir es-Siddîk'tan vezir Kara Pîri Paşa'nın binasıdır, hâlâ onun vakfı olup mütevellisi hâkim-i örfîdir". Kasabanın genel görüntüsüne dair açıklamaların arkasından, "Çarşı içinde cemâat-i kesîreye mâlik camii vardır" dedikten sonra buradaki Kara Pîri Paşa Hanı'nın gayet mâmur olduğunu söyler ve, "Bir imâret-i dârûz-ziyâfesi var ki o da merhum Kara Pîri Paşa'nın hayrat ve hasenâtıdır" cümlesiyle buradaki vakıfları anlatır. En sonda da İncecik'in küçük hamamından bahseder.

Hüseyin Bey Camii ve Külliyesi'nin planı
(Semavi Eyice arşivi)

Bu açıklamalarda Seyyid Hüseyin'in adı geçmediği gibi 1518-1523 yılları arasında sadrazamlık yapan Pîrî Paşa'nın Anadolu'nun ve Rumeli'nin çeşitli yerlerinde hayratı ve evkafı olmakla beraber İncecik ile bir ilgisi tesbit edilememiştir. Halbuki Gazi Hüseyin Bey'in İncecik kasabasındaki camisine 1100'de (1688-89) hademe tayin edildiğine dair vakıf kaydı bilinmektedir (Vakıflar Genel Müdürlüğü Yayın ve Arşiv Şubesi Müdürlüğü'nün özel yazısı). Diğer taraftan I. Selim dönemine ait bir tapu defterindeki kayıt (BA, *Tapu Defteri*, nr. 73, s. 524), bazı vakıflardan alınan gelirlerin Hüseyin Bey'in Eyne pazarındaki camisine ve imaretine sarfedileceğini bildirir. Burada Pîrî Paşa'nın adı bulunmadığına göre Evliya Çelebi'nin yazdıklarındaki çelişki bir çözüm beklemektedir. Bu tapu kaydında, 894 (1489) yılında Malkara çevresindeki İğdemir ve İbribey köyleri Eyne pazarında Hüseyin Bey'in yaptırdığı cami ile imarete vakfedilmişse de daha o tarihte vakıfnâmesinin görülemediği belirtilmiştir. Her iki köy de bugün hâlâ mevcuttur. Bir arşiv belgesinde (BA, *Silistre Defteri*, nr. 1, s. 57) Safer 1156 (Nisan 1743) tarihli bir kayıttta, Gazi Hüseyin Bey'in Malkara ve İncecik'te bulunan vakfının eski mütevellisi Mustafa Bey'in 1154-1155 yıllarına ait on dört aylık hesabı yeni mütevellisi Mehmed Ali'nin isteği üzerine tesbit edilmektedir. Bütün bu kayıtlar İncecik'teki caminin Hüseyin Bey'in vakfı olduğunu açıkça gösterir.

Edirne vilâyetinin 1309 (1891-92) tarihli *Salnâme*'sinde İncecik'teki iki camiden birinin Hüseyin ve Süleyman paşalar tarafından 904 (1498-99) yılında ihya edilen cami olup rûmî 1298'de (1882-83) tamir edildiği bildirilir. Ayrıca Hüseyin ve Süleyman paşaların caminin yakınındaki türbede medfun oldukları kaydedilir. Bu kadar önemli bir tamir gören bu eser belki

1894 zelzelesi, belki de 1911-1912 Balkan Savaşı yüzünden büyük ölçüde harap olarak yalnız ana duvarları kalacak şekilde yıkılmıştır. Vakıflar Genel Müdürlüğü, 1986'da bu eserin kurtarılması için girişimde bulunarak gerekli rölöve ve projeleri çizdirmiş, sonraki yıllarda çalışmalara başlanıp Hüseyin Bey Camii ihya edilmiştir. Bu arada batıdan Yunan sınırından gelen yeni yol, pek saygılı olmayan bir davranışla 500 yıllık camiyi çukurda bırakacak şekilde düzenlenmiştir.

Hüseyin Bey Camii, muntazam yontulmuş kesme taşlardan inşa edilen tabhâneli bir camidir. Sıvalı kısımlar moloz taş ile tuğladan yapılmıştır. Bazı yerlerde aralarda meşe ağacından hatıllar görülür. Tonozlar, kubbeler ve tromplar ise tuğladandır. Günümüzde ana yolun geçtiği yerde herhalde avlusu bulunuyordu. Giriş kısmında her biri kubbeli, beş bölümlü son cemaat yeri revakı uzanır. 1962'de bu revak bütünüyle yıkılmış durumdaydı. İki yanı pencereleli birer duvarla kapatılmış olan son cemaat yeri son yıllarda yapılan tamirde kubbeleriyle birlikte ihya edilmiştir. Cami harimine, mukarnaslı ve tepeliği dilimli yarım kubbecik biçiminde işlenmiş kavsaralı bir kapıdan girilir. Çift renkli taşlarla çerçevelenmiş esas giriş açıklığı ile kavsara arasında kitâbe yerinde yüzeyi boş bırakılmış mermer levha bulunur. Kapının bütünü bir silme ile çerçevelenmiş, ayrıca iki yana kum saati başlıklı iki sütunçe işlenmiştir. Son cemaat yerinde sağlı sollu iki mihrap nişi oyulmuştur. Minarenin merdiven başlangıcı da sağdaki duvarın ana bina ile birleştiği köşededir. Son cemaat yerinin sütunlarındaki başlıklar Bizans eseri olup devşirme malzeme olarak kullanılmıştır. Bunların hepsi farklı biçimde olup içlerinde bilhassa bir tanesi Bizans sanatının çok değişik bir başlık örneğidir. Bizans döneminde Apros adındaki yerleşme yerinin burası olduğu sanıldığına göre bu başlıklar buradaki bir binanın kalıntıları olmalıdır.

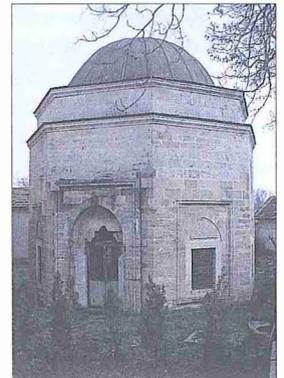
Son cemaat yerinin taban sekilerinde bu tabhâneli caminin özelliği bozulmadan kalabilmişti. Yanlardaki odalara dışarıdan doğrudan doğruya girebilmek için dışarıdaki zemin seviyesinde birer yol kapılarına ulaşır. Halbuki bunun gibi camiler XVI. yüzyıldan sonra normal mahalle camisine dönüştüğünde, yanlardaki tabhâne odaları aradaki perde duvarı kaldırılmak suretiyle ortadaki harimle birleştirilerek namaz mekânı genişletilmiş, kapılarına ulaşma yolu da son cemaat yerinin taban seviyesine yükseltilmiştir.

Harim, içeride her bir kenarı 11 m. ölçüsünde kare biçimli bir mekândan ibarettir. Bunu örten ve bütünüyle yıkılmışken yeniden yapılan kubbe sekizgen kasnak üzerine oturmakta olup geçişi köşelerde tromplarla sağlanmıştır. Tam köşelerde trompların en alt uçlarında birkaç dizi mukarnas vardır. Son derece basit ve zevksiz bir biçimde yapılmış olan mihrap 1882-1883'te gerçekleştirilen tamirde yenilenmiş olmalıdır. Herhalde aslında caminin mimarisindeki itina ve güzelliğe uygun özenli bir mihrabi bulunuyordu.

Yanlardaki tabhâne odaları ile ana mekân arasında hiçbir bağlantı yoktur. Bunlar yalnız dışarıdan girilebilen, üç duvarında açılmış pencerelerden ışık alan, içten 4,70 m. ölçüsünde kare biçimli ve üstleri kubbeli odalardır. İkisinin de içlerinde evvelce birer ocak olduğu anlaşılır. Bunların yaşmakları (veya davlumbazları) yok olduğu gibi kubbeleri de bütünüyle yıkılmıştı. Yolcuları kısa süre için misafir etmek amacıyla yapılan bu tabhâne odaları burada orijinal biçimlerini korumuştur. Belirtilmesi gereken bir husus da bu tabhâne odalarında misafir edilenlerin duvarların sıvaları üzerine sivri uçlu bir aletle çizdikleri "grafitti"lerdir. Bilhassa sağdaki odada bu şekilde yapılmış pek çok resim vardır.

Sağ tarafta olan minare 1962'de pabuç kısmına kadar yıkılmıştı. Etrafa saçılmış taşları arasında şerefe çıkmasının mukarnaslı parçaları görülüyordu. Son tamirde minare yeniden yapılmıştır. Caminin iç süslemesi ve mefruşatından hiçbir şey kalmamıştır. Yalnız aynı kasabadaki Yenicami'nin yakın tarihlerde yapılan ahşap basit minberinin yan yüzünde görülen klasik üslûpta üçgen biçimdeki parçası belki aslında Hüseyin Bey Camii'ne aittir.

Caminin sağ tarafında kubbesi çökmüş ve duvarları çatlamış, çok harap durumda, kesme taştan inşa edilmiş bir türbe bulunmaktadır. Tamir ve ihya sırasında

Hüseyin Bey
Türbesi

türbe kasnağı ve kubbesi yeniden yapılmak suretiyle tamamlanmıştır. İç çapı 6,25 m. olan bu sekiz köşeli türbenin kapı ve mihrap tarafı hariç her cephesinde etrafı silme ile çerçevelemiş sivri kemerli birer pencere mevcuttur. Kible tarafı duvarında aslında mukarnaslı olduğu anlaşılan bir mihrap bulunur. Giriş ise güzel bir cümle kapısı ile belirtilmiştir. Sivri kemerinin altında köşelerde kum saatli, burmalı sütunçeler görülür. Kapı geçidinin içindeki kemerin nâdir rastlanır bir tipte profilli bir biçimi vardır. Geçit tavanı geometrik bir tezyinatla süsüdür. Kapı kemeri içeride Bursa kemeri biçimindedir. İki yanlarda konsol şeklindeki çıkıntılara birer yaprak işlenmiştir. Bu türbede Gazi Hüseyin Bey'den ayrı bir de Süleyman Paşa'nın kabrinin olduğu bazı yazınlarda tekrarlanır. 1962'de ne Hüseyin Bey'in ne de Süleyman Paşa'nın kabir taşlarına rastlanmıştır.

İncecik'te yer alan diğer üç yapının Hüseyin Bey'in hayratı olup olmadığına dair kesin bilgi bulunmamakla beraber buradaki imarın özünü teşkil eden cami ona ait olduğuna göre bu yapıların da aynı külliyein elemanları olması muhtemeldir. Kasabanın içinde halen faal olan hamam ufak ve iddiasız tek hamamdır. Dış mimarisinin dikkati çeker bir özelliği bulunmadığı gibi planında da kayda değer bir değişiklik tesbit edilememiştir.

Sazlıkdere denilen akarsu üzerinde kasabanın girişinde yer alan taş köprü, Osmanlı dönemi Türk mimarisinin klasik çağının güzel ve değerli bir eseridir. Muntazam yontulmuş kesme taşlardan yapılan İncecik Köprüsü, aslında üç gözlü olmakla beraber bunlardan iki tanesi 1962'de hemen hemen bütünüyle toprağa gömüldüğünden tek gözlü bir menfez biçimini almıştır. Tablası üzerinden asfalt yol geçirildiğinde klasik köprülerde daima görülen ortadaki semer biçimi yükseliş yok edilerek iki taraflı taş korkulukların yerine betondan korkuluklar yapılmıştır. İncecik Köprüsü'nün eski görüntüsüyle gerçek mimari hüviyetini belli eden bir fotoğrafı, I. Dünya Savaşı sırasında Türkiye'de görev yapacak İngiliz gizli ajanları için hazırlanan "hizmete mahsus" kılavuzda bulunmaktadır. Bu rehber 1917'de basılmış olmakla birlikte fotoğraf herhalde 1910-1914 yıllarında çekilmiştir. Bu resimden öğrenildiğine göre İncecik Köprüsü aslında üç gözlü olup ortada yarım yuvarlak kemerli büyük göz, yanlarda ise sivri kemerli küçük gözler vardı. Ayrıca büyük ayakların içlerinde simetrik olmayan kü-

çük menfezler açılmıştı. Belki sonraları bir tamir sırasında açılmış menfezlerden bir tanesi klasik sivri kemerli, diğeri yüksekte ve dikdörtgen biçimlidir. Rehberde köprünün uzunluğu 13,68 m., genişliği ise 3,65 m. olarak belirtilmiştir. Yüzyıllar boyu mimari hüviyetini koruyarak günümüze kadar gelen bu güzel eserin 1950'lerden sonra mahvedilip bütün mimari özellikleri yok edilmiştir. Köprünün sadece büyük gözünü âdeta basit bir sel yatağı menfezi haline getirecek şekilde etrafının toprakla doldurulması anlaşılacak şey değildir. Bu köprünün bir benzeri İstanbul'un Anadolu yakasında 930 (1524) yılında yapılan Bostancı Köprüsü'dür.

Evlîya Çelebi burada Kara Pîrî Paşa'nın bir mihmansarayının olduğunu bildirir; bu kervansarayda misafir kalanlara ve hatta hayvanlarına verilen yiyecekleri de anlatır. Günümüzde bu kervansaraydan bir iz görülmez. Belki kasaba içinde etrafı bir inceleme yapılırsa bazı kalıntılar bulunabilir. Fransız hekim ve jeologu Ami Boué 1837'de İncecik'ten geçerken bu handa gecelemiş ve hanı kötü bir durumda bulunduğunu kaydetmiştir. Bu nottan İncecik'te iki katlı bir han veya kervansaray bulunduğu anlaşılmaktadır. Üst kat odalarının ahşap döşemeli olması hanın da ahşap bir yapı olması ihtimalini akla getirir.

Caminin önündeki yıkıntılar arasında 1962'de büyük bir çeşme kitâbesi görülyordu. Nereye ait olduğu belli olmayan, barok üslûbunda bir kemer halindeki bu kitâbeden çeşmenin 1249 (1833-34) yılında Osman Ağazâde Ahmed Ağa tarafından yaptırıldığı öğrenilmektedir. 1997'de bu kitâbe kırılmış ve toprağa gömülmüş durumda bulunuyordu.

Hüseyin Bey Camii tek namaz mekânı olan, yanlarında birer tabhâne odası bulunan eserlerden Tokat'ta Hatuniye Camii'nden (890/1485) sonra bu tipin en eski örneklerindedir. Bunları 911'de (1505-1506) Trabzon'da Gülbahar Hatun Camii takip etmiştir. Bursa Yenişehir'de Bâlf Paşa, Rodos adasında Süleymaniye, Silivri'de Pîrî Paşa, Saraybosna'da Gazi Hüsrev Bey, Halep'te Hüsreviye ve Malatya'nın Fethiye kasabasında Abdürrezzak Paşa camileri aynı tipin XVI. yüzyılda inşa edilmiş son örnekleridir.

İncecik'te Yenicami denilen ikinci cami ise Arapça kitâbesine göre Ramazan 829 (Temmuz 1426) tarihli olup yakın zamanda yıkılarak yerine mimari hüviyeti olmayan sakflı küçük bir cami yapılmıştı; minaresi de 1952'de inşa edilmişti. An-

cak 1996-1997 yıllarında bu cami de bütünüyle ortadan kaldırılarak yerine çok büyük ölçüde yeni bir cami yapımına girişilmiştir. Eski kitâbesi ise Hüseyin Bey Camii'nde durmaktadır.

BİBLİYOGRAFYA :

BA, *Tapu Defteri*, nr. 73, s. 524; BA, *Silistre Defteri*, nr. 1, s. 57; Evlîya Çelebi, *Seyahatnâme*, V, 326; A. Boué, *Recueil d'itinéraire dans la Turquie d'Europe*, Viyana 1854, s. 146; *Edirne Vilâyeti Salnâmesi*, İstanbul 1309, s. 357; a.e. (1310), s. 673; a.e. (1319), s. 1109; *Sicill-i Osmânî*, II, 182; *A Handbook of Turkey in Europe* (ed. Admiralty War Staff Intelligence Division), London 1917, s. 235; Hikmet Çevik, *Tekirdağ Tarihi Araştırmaları*, İstanbul 1949, s. 150-151; a.mlf., *Tekirdağ Müzesine Doğru*, İstanbul 1966, s. 21; Cevdet Çulpan, *Türk Taş Köprüleri*, Ankara 1975, s. 135-136, rs. 81; Yüksel, *Osmanlı Mi'mârîsi V*, s. 154-156, plan 54, rs. 218-226; Kemal Altan, "Trakya ve Anıtları", *Zaman*, İstanbul 20 Ağustos 1935; Semavi Eyice, "Büyük Balık Küçük Balığı Yutar", *TEt.D*, VII-VIII (1965), s. 5-7, lv. 1; a.mlf., "Trakya'da İncecik'te Bir Tabhaneli Cami", *TEt.D*, I (1970), s. 171-196, lv. 16, rs. 27.

SEMÂVİ EYİCE

HÜSEYİN CAHİT YALÇIN

(bk. YALÇIN, Hüseyin Cahit).

HÜSEYİN CÂVİD

(1882-1941)

Azerbaycanlı

Türk şairi ve tiyatro yazarı.

Nahçıvan'da doğdu. Rasizâde Molla Abdullah'ın oğludur. Klasik Doğu şiiri ve müzikisine âşına bir aile muhitinde yetişti. İlk tahsiline aile içinde başladı. Devrin tanınmış aydınlarından biri olan büyük kardeşi Şeyh Mehmedmed eğitimiyle bizzat ilgilendi. Daha sonra medresede ve Mehmedmedtağ Sıdkı'nın yeni usulle ders verilen Mekteb-i Terbiye adlı okulunda okudu (1893-1897). Tebriz'deki büyük kardeşinin yanına giderek tahsiline bir müddet orada devam etti (1898-1904). 1904'te kısa süreli bir İstanbul seyahati olduysa da daha sonra Nahçıvan'a dönerek ticaretle uğraştı. Bir ara Gürcistan'ın Kahetya bölgesinde karayolu şantiyesinde kâtiplik yaptı. Bu şirketin yardımı ile gözlerini tedavi ettirmek üzere tekrar İstanbul'a gitti (1905). Dârülfünun'un Edebiyat Şubesi'nde dinleyici olarak bazı derslere devam etti (1905-1909), bir yandan da Fransızca öğrenmeye çalıştı. İstanbul'daki edebiyat çevreleri, aydınlar ve özellikle Rıza Tevfik'le yakın ilişki kurdu, ondan özel dersler aldı, giderek yeni edebiyat anlayış-